

Correspondència entre amics i més

No tinc cap mena de dubte que les cartes entre particulars són una font d'informació magnífica en molts aspectes. Les que es van intercanviar, al llarg de més de vint-i-cinc anys, Pere Calders (Barcelona, 1912-1994) i Avel·lí Artís-Gener, conegut sobretot pel pseudònim *Tísner* (Barcelona, 1912-2000), ara les podem llegir en una molt bona edició a càrrec de Francesc Galera, titulada *Epistolari Calders-Tísner* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat i Edicions UIB, 2020) i són un mostra extraordinària del valor documental, històric, literari... d'aquest gènere, l'epistolar, que s'està perdent. I ho dic sense exagerar i per aspectes molt diversos. En primer lloc perquè la prosa dels dos escriptors és magnífica, rica, de bon llegir, sense que perdi espontaneïtat. En segon lloc perquè a través de nombroses, i normalment breus, referències repassem tant la vida cultural barcelonina de la dècada de 1960, sobretot el món editorial i el dels premis literaris (la situació política en queda més al marge per la por a la censura franquista, ben viva encara), com la de l'exili, sobretot mexicà, la colònia catalana del qual va ser molt activa, tant comercialment com culturalment. I en tercer lloc perquè les cartes són una mostra de lucidesa, d'amistat, de sinceritat que ens enganxen des del primer moment. Hi trobem un Calders i un Tísner en estat pur, refl exius i esbojarrats alhora. Hi són ben presents les angoixes, els dubtes, les pors de molts moments viscuts, però sempre acompanyats d'aquell humor tan fi que els caracteritza-va. Un humor ben present en moltes de les cartes, sigui a través d'acudits que s'explicaven, sigui a través de descripcions d'escenes viscudes, tot i que sovint semblen tretes del millor cinema còmic. El conjunt de cartes conservades és de seixanta-una, la primera del 1939, la darrera del 1986. S'agrupen en dos grans blocs, el primer centrat en l'exili francès (Rossy-en-Brie i Tolosa de Llenguadoc fonamentalment) i limitat al 1939, ja que aquell mateix any tant Calders com Tísner ja es van exiliar a Mèxic. El segon bloc abraça des del 1962, en què els Calders tornen a Catalunya i els Artís en-cara es queden a Mèxic, fins al retorn, també definitiu, d'en Tísner i família, l'any 1965.

Què hi hem trobat a faltar, tot i que l'edició i les informacions complementàries són més que dignes? Doncs un índex onomàstic al final i alguna nota més a peu de pàgina per saber qui eren, per exemple, els Manresa (p. 16 i 46), en Dalmau Costa (p. 55)... No us les perdeu, les cartes, sobretot si coneixeu l'obra dels dos intel·lectuals. I si no fos així, de ben segur que us vindran ganes de llegir-los.

Penso que...



Pere Martí
i Bertran
Professor i escriptor